Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Hannu Ylänen

11.1.2023

Eduskunnan talousvaliokunta
tav@eduskunta.fi

EK:n lausunto hallituksen esityksestä HE 244/2022 vp eduskunnalle kaupparekisterilaiksi ja elinkeinotoimintalaiksi sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Yleistä

EK kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi tässä asiassa ja esitämme lausuntonamme seuraavaa. Kaupparekisterilain kokonaisuudistus on ollut pitkään pysähdyksissä. Hanketta valmistelleen työryhmän muistio valmistui jo vuonna 2017. On hienoa, että tämä lainsäädäntöhanke on vihdoin päässyt etenemään.

Kaupparekisterilain uudistusehdotukset ovat pääosin kannatettavia ja niillä pyritään kategorisesti sujuvoittamaan ja helpottamaan yrityksiä koskevia viranomaistoimia. Tämän lisäksi yhtenä tavoitteena on ollut kaupparekisteritietojen ajantasaisuuden varmistaminen. Asia on tärkeä, mutta siinä tulisi ottaa huomioon oikeasuhtaiset toimenpiteet ja seuraukset yrityksille. Kaikki hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettavat toimenpiteet eivät ole mielestämme täysin kannatettavia, vaikka kokonaisuutena arvioiden suurin osa onkin. Seuraavassa yksi ehdotuksemme, johon toivoisimme vielä muutosta asian jatkovalmistelussa sekä kaksi laajempaa hankkeeseen liittyvää huomiotamme.

Edunsaajia koskevan ilmoituksen laiminlyönnin seuraukset

Esityksessä ehdotetaan muun muassa säädettäväksi, että ilmoitusvelvollisen kehotuksesta huolimatta laiminlyödessä tosiasiallisia edunsaajia koskevan ilmoituksen antamisen, ilmoitusvelvollinen voitaisiin osakeyhtiölaissa säädettyä menettelyä noudattaen asettaa selvitystilaan tai poistaa kaupparekisteristä. Totesimme jo lausuntovaiheessa, että emme kannata ehdotettua seuraamusta ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä. Yrityksen asettaminen selvitystilaan tai poistaminen kaupparekisteristä olisi seuraamuksena epäsuhtainen ja liian ankara. Katsomme sen sijaan, että ainoina seuraamuksina tällaisesta laiminlyönnistä tulisi olla seuraamusmaksu. Toivoisimme, että tätä seuraamusta kohtuullistettaisiin vielä lopullisessa hallituksen esityksessä.

Toiminimilain, tavaramerkkilain ja osakeyhtiölain yhteensovittaminen - tavoite lainsäädännön kehittämiselle jatkossa

Haluamme viitata ehdotettujen lakimuutosten lisäksi myös jo lausuntokierroksella esiin nousseeseen huomioon sovittaa toiminimilaki, tavaramerkkilaki ja osakeyhtiölaki nykyistä paremmin yhteen. Osakeyhtiölain yleistoimialasäännös on sinänsä perusteltu, mutta mahdollisuus merkitä kaupparekisteriin yleistoimiala johtaa kuitenkin selkeisiin ongelmiin uusien toiminimien ja tavaramerkkien rekisteröinnissä.

Tavaramerkkilain mukaan tavaramerkkiä ei voi rekisteröidä, mikäli rekisteröinti synnyttää vaaran, että yleisö sekoittaa tavaramerkin toisen elinkeinonharjoittajan nimeen, suojattuun toiminimeen tai aputoiminimeen siten, että sekoitettavuuteen voidaan vedota toiminimilain perusteella. Osana PRH:n estetutkimusta se ottaa huomioon myös toiminimet kaupparekisteriin merkityn toimialan mukaan. Yleistoimiala kattaa PRH:n tulkinnan mukaan kaikki mahdolliset tavarat, palvelut ja toiminnot. Uusien osakeyhtiöiden toiminimirekisteröintien käsittäessä useimmiten yleistoimialan, aiheutuu tästä hyvin usein este uusille tavaramerkkihakemuksille niissäkin tilanteissa, joissa tavaramerkin hakija ja toiminimen haltija eivät edes toimi samalla toimialalla.

Katsomme, että jatkossa, seuraavalla hallituskaudella näiden lakien yhteensovittamista tulisi alkaa valmistella, jotta lainsäädännön tasolla kyettäisiin paremmin edistämään suomalaisten yritysten aineettomien oikeuksien rekisteröintiä ja hyödyntämistä.

PRH:n ehdotus vastuuhenkilön rekisteröimisen edellytykseksi - ei lainsäädäntöehdotus vielä tässä vaiheessa

Osana kokonaisuutta Patentti- ja rekisterihallitus on ehdottanut, että rekisteröitäessä vastuuhenkilö kaupparekisteriin, edellytyksenä tulisi olla henkilön ilmoituksen yhteydessä antama suostumus, vahvan tunnistautumisen avulla. Ehdotus liittyy julkisuudessakin olleisiin ns. identiteettivarkaustapauksiin, joissa ulkopuolinen taho on kyennyt vaihtamaan ja rekisteröimään yhtiölle uuden hallituksen. Vaikka tästä asiasta ei olekaan nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä lainmuutosehdotusta, haluamme kommentoida asiaa kuitenkin lyhyesti - tulevia keskusteluita ja päätöksentekoa varten.

Vaikka yritysturvallisuus ja yrityksien hallintoelinten tietojen oikeellisuuden varmistaminen ovatkin erittäin tärkeitä asioita, emme katso, että nyt kuvattu tai ehdotettu vastuuhenkilön rekisteröinnin yhteydessä vaadittava suostumusmenettely vahvan tunnistautumisen kautta olisi asianmukainen keino ns. identiteettivarkauksien estämiseksi.

Ehdotettu varmennustapa hidastaisi merkittävästi nopeiksi ja sujuviksi jo hiottuja yritysten tietojen rekisteröintiprosesseja ja se lisäisi yrityksien työtä tarpeettomasti. Käytännön tasolla yrityksen vastuuhenkilön tai vastuuhenkilöiden saaminen tunnistautumaan vahvasti voisi olla myös haastavaa ja se muuttaisi yksinkertaiset rekisteröintiprosessit monivaiheisiksi harjoituksiksi. Tämän lisäksi ulkomaiset vastuuhenkilöt, joilla ei ole mahdollisuutta tunnistautua vahvasti, eivät voisi tulla näin tunnistetuiksi. Katsomme, että parempi keino vastuuhenkilöä rekisteröitäessä olisi varmistaa asia esimerkiksi yrityksen prokuristin suorittaman vahvan tunnistautumisen kautta. Tämä rekisteröinnin varmentaminen tulisi joka tapauksessa kyetä hoitamaan niin, ettei hallituksen jäsenten tarvitsisi jatkossa henkilökohtaisesti tunnistautua, vaan tämän tekisi joku yrityksen puolesta kootusti.